

2. Masing, Otto Wilhelm, 1763-1832

ABD ehk Luggemise-Ramat Lastele kes tahawad lugge-
ma öppida / [Otto Wilhelm Masing] - Tartu : [Otto Wilhelm
Masing], 1795 (Tartu : M. G. Grenzius)

34, [2] lk. : 4bill. tl. ; 8° 20 cm

REB-795/Masing (R 11. 550)

b17649535

EST.MF. 3902

Diener der Natur dasjenige/ was die Natur selbst
heraus getrieben / (welches gemeinlich durch einen
Kampff mit der Kranchheit (crisis) geschiehet/) wie-
der hinein treibet. Das Schwinden ist bey allen
Schliessen sehr nützlich. Das Schreyffen findet
selten hier statt/ ohne bey den giftigen / wie auch die/
Blut, Egel nicht/ es seyen dann die Schliere gar sehr
entzündet.

Außerlich muß man die Heilung so anstellen/
daß die Geuchtigkeit mit zertheilenden Mitteln zer-
trieben werde/ welche hier wegen Kälte der Drüsen
starck seyn müssen / und diesen muß man auch anzie-
hende Mittel beyfügen/ wann man vermuthet/ daß
die Materi nicht gänglich heraus getrieben seye; Bey
einem schmerzhaften Schlier ist es sehr nöthig /
daß man vor allen Dingen den Schmerzen stille/ ehe
man zu andern Arzneyen schreitet.

Wann der Schmerzen gar groß ist.

Das ist.

R. Mucilag. sem. psylli unc. j. f. Nehme des Schleims von Floß-
Vitell. ovor. num. j. Kraut- saamen 3. loth.

Croci drachm. j. Den Dotter von einem Ey.

Cassia 1. quint.

Baryri recent. unc. f. Frische Butter 1. loth.

M. F. Linimentum. Vermische es zu einer Salbe.

Oder

die Ögung (paracentesis) heilen wolte. Hiervon
ist in dem XV. Capitel des ersten Theils Bericht ge-
than worden.

Das VII. Capitel

**Von dem Wind- Geschwulst. (Tu-
mor flatulentus.)**

Der Wind- Geschwulst ist eine Brand-
heit/ so von verschlossenen Winden her-
kömmt/ und dem Drucken der Finger un-
gern weicher.

Unterscheid. Zuweilen ist er ohne Schmer-
zen/ zuweilen aber schmerzend; bey einigem gehen
die Winde hin und wieder/ bey dem andern ste-
hen sie stille.

Die Ursach sind die Winde/ die Winde aber
kommen her von der schleimichten Geuchtigkeit / zu-
mahlen/ wann sich die Galle darunter vermischet/ wel-
che gleichsam durch ein Jöhren einen Schaum / und
also die Winde verursacht. Hierzu kömmt gemei-
niglich die Schwachheit der innerlichen Theile/ welche
zwar die Geuchtigkeiten zu verdauen sich besteißigen/ aber
nicht genugsam verbessern können.

Die Kennzeichen sind Aufbahrung / wann
der

A B D

ehf

Luggemise-Namat Pästele

fes

tahawad luggema dppida.

Tartolinnas,

trükkitud ja müüa M. G. Grensiusse juures 1795.

Armad Lapsewannemad.

Ma ollen jo mitto aastad õppetand ja neid kes nõdremad, omma piisut tundmisega püdnud walguštada; ishiärraniste ollen ma ikke Las̄telašwatamises̄t suurt luggu pidanud, ja hea melega ishiennast kašteistkümmend aastad kašwatamise murrega formand. Teisi selle aja sees õppetes̄, ollen ma isši üht ja teist õppind, mis̄ õppetamise jures̄ tulles̄ tähhele panna, kui siggidust ja kašui õppetamise waiwast peab nāhha ollema; ja ma iggatsen siiddamest sedda ka teilegi ilmutada, sest et ma sedda teil ja teie lastel tean kašujuk ollewad.

Mis̄ innimenne wāe kaupa teeb, sedda teeb ta wašto meelt, seal ei olle armastamist jures̄, ta teeb sedda sest et ta temmast ei pease, ning tüdimus tulles̄ peage peale; agga keif mis̄ hea melega tehhasse, se lähheb hästi eddasi, ilma et waljust, ahwardamist ehk hirmo seal jures̄ tarwis oleks̄. Sedda nāeme meie keifist as̄just, agga keige selgemaste Lastest̄. Kui meie neid kurjaga ja wāggisel wiisil nende nores̄ eas̄ middagi sunnime teggema, siis̄ se as̄si lähheb monnikord ello otsani nende melest wastas̄eks̄.

Sepärrast tewad need Wannemad üllekoh-
hut, kes omma Lapsi pekses, ehk neid wandu-
des ja ärraneedes ramatud sunnivad õppima, sest
üks asj mis meil armas peab ollema, sedda pea-
me meie armoga õppima ja õppetama; ja nen-
da ons se ka luggemisega.

Luggema õppime meie omma ennese käs-
su ja hinna pärrast, sest kes luggeda mõistab, se
woib iggal ajal omma ennese õppetaja olla, om-
ma mõistusele walgust, omma südamelle rahho
ja omma meelele tarkust kogguda; Sepärrast so-
wite teie ka Mo Armad! et teie Lapsed mõistat-
sid luggeda, — sepärrast tuskate teie ennast nen-
dega, ja sepärrast ollen ka minnagi armastuse
pärrast teie wasto, sowind teie waiwa õppeta-
mise jures wähhendada, ning sellesinnatse ABD
ramato kolkopannud, ja monnesugguse õppetuse
ja juttokese läbbi tedda teie, ja teie Laste melest
püdnud armsamaks tehha.

Wotke siis nüüd hea nou ja fulge armsaste,
mis ma ütlen.

Kui teie iggatsete, et teie lapsed heamelega
peawad luggema õppima, siis

1) Ärge ridelge nendega, waid olge tässased
ja hõrdat nende wasto, kui nemmad loewad.

2) Ärge laske neid liig kaua korraka ramato
kallal olla; waid wotke neid ennemine saggeda-
mast ette; sest lastel on kerge meel, ja nemmad
ei kannata kaua ühhe asja jures olla, sest et nem-
mad pea ärratüddiwad.

3) Ärge sundige neid siis luggema, kui nemmad parrajasta mängivad, ja ommas mängus rõmo tundvad — waid katske aega mil teie isst tunnete et parras on õlba: Lapsõle to ramat!

4) Kiitke ja melitage neid kui nemmad hästi on luggenud, ja tunnistage neil ühhel ehk teisel wiisil omma armastust ja rõmo selle parrast; siis luggemine lähheb armsamaks nende melest.

5) Näete teie, kui teie omma lapsi ettewottate, et nende Südda neid nüüd parrajaste ei kutsu luggema, ja et nemmad mitte selkorral luggedes õiete tähhele ei panne, siis laske neid sest korrast ärraminna — agga se peab nenda sündima, et laps sedda mitte ei tunne, et teie tedda selleparrast lahti lassete, et temmale nüüd sest luggemisest mitte lusti ep olle; sest kui temma sedda tunneb, siis temma katsub iggakord luggemisest sel wiisil ennast lahti peasta.

6) Ärge ähwardage lapsi luggemisega, nenda kui küll monned rummalat tewad; kes, kui lapseset nende meelt on pahhandanud, ütlewad: ot, ot! küll ma pannen sind luggema, — ehk ka: ot sa walto! eks sa sa ramat kätte! — ehk: no no! küll Kerrikisand tulles, panneb sind luggema, ja siis saad witso. Kui teie nenda ramatust ja lugemisest räkite omma lastega, siis arwawad nemmad omma kehwa mele ja omma piisot moistuse järrele luggemist ennesele karristamiseks ja trahwiks, hakkawad tedda kartma ja wihkama, ja teil sünnib tuhhat tusta neid õppetest.

7) Ärge wiibige luggema õppetamisega. Ei pea, kui laps jo selgeste sedda moistab küsida,

mis temmal tarwis lähheb, siis sünnib ka jo pohkstawid temmale näitada; õppigo temma siis nädalas üks ehk kaks pohkstawi — aeg toob teie asjad ümber, ja teie leiate siis et kahhe aasta pärast laps jo kanikeste loeb, ilma et paljo waewa temmaga sellepärast olleks olnud.

8) Kui teie sowite et lapsed piisot aja sees Pohkstawid peawad tundma õppima, siis ärge näitle neid neile mitte nenda, kui nemmad teine teise järrel AB Dramatus seisawad, waid wotke kord selle, kord teise pohkstawi. Sepärast, sest et lastel kerge pea on — ja kui nemmad saggedaste kulewad kuida need pohkstawid teine teise järrel nimmetakse, siis õppiwad nemmad peast neid küll wäljaütlesma, agga nemmad ei panne silmade-ga pohkstawi wisi peale tähhele; ja selle läbbi lähheb se õppiminne wägga pitkaliseks —.

9) Ollete teie ühhe Pohkstawi lapsese näitnud, ja tedda selgeste wäljahüdnud, siis näitko laps omma pultaga ka selle pohkstawi peale ning hütko tedda wälja. On se jo monnikord sündinud, siis löge leht ümber, ja laste tedda teise külje ehk teise lehhe peal seddasamma pohkstawi otsida; seal leiab temma tedda peage, ja näitab sedda teile rõmoga. Sedda wisi õppetes hakkab se pohkstaw korraga pähe; ja nenda sünnib teie pohkstawid lastele õppetada; agga algmisest mitte ennam kui üks ehk kaks pohkstawi päiwas.

10) Kanike holt et need pohkstawid, kelle nimmed pea üht wisi on, mitte ei sa seggatud, nenda

da

da kui b ja p, d ja t, sest b ja d on pehmed ja p ja t kowwad pohkstawid.

11) Kui laps jo keif pohkstawid on õppind nenda, et ta neid selgeste tunneb, siis pange tedda werima, se on: pohkstawid kofko pannema, ja poli sanno wäljahüdma. Esimalt tullemad poled sannad kahhe pohkstawiga, nenda kui: ba. be. ab. eb. j. n. t. s. — Kui temma ka selle tööga jo korda saab, siis laske tedda polisanno kofko werida ja täied sannad wäljaõlda.

12) Kofkowerimise jures tulles tähhele panna, et keif poled sannad, mis ühhe sanna sees on, isšiärraniste peab werima, ja isšiärraniste wäljahüdma, ja wimseks korruga kofkoluggema nenda et täis sanna kulda saab. Ma wottan tähhendamiseks ühhe sanna, kell nelli poolt sanna on, nenda kui se sinnane:

i n : n i : m e n : n e .

Kofko werides nimmetab laps need esimesest kaks pohkstawi ja ütleb: i n, pärrast wõttab temma need kaks järgmised ja ütleb: n i, panneb nüüd need mollemad poledsannad kofko ja ütleb:

i n n i .

Ons need kofko loetud, siis werib temma kolmandama pole sanna, men, hakkab ta eest need jo kofkopandud poledsannad nimmetama, panneb nende jurde weel men — ja ütleb:

i n n i m e n .

Wimseks wõttab temma wimse polesanna ja werib ne, hakkab nüüd jälle esimesest otsast keif poled-

sannab nimmetama, liisab nende jure weel selle
wimse ne ja ütles nüüd täiesanna:

innimenne.

Nenda on koshhus werida; — agga on mitto wan-
nemad, kes, olgo sanna kui pitt, otsast otsani
keif pohhstawið lassewad nimmetada, ja korraga
sanna wäljaõlda, ilma et polesanna wahhet kuulda
olles. Sesinnane kolkowerimise wiis ei maksa
ühtige — sest et temma õppijaid waiwab ja seg-
gab —.

13) Kui lapsed jo kolkowerimisega heaste toti-
me sawad, siis pange neid poled sannab, mis wah-
hekriipsodega siin on trükkitud kolkoluggema, —
ja wimseks katsuge neid keikesugguse kirjaga —.

14) Näete teie ommast õppetamise waiwast
kassu, nenda, et teie lapsed jo panikest teie me-
lepärrast loewad, siis jäeb teile weel üks murre,
se, et teie lapsed nenda loewad, et nende lugge-
minne mitte üks inneto ja wastane inniseminne
ep olle. Sepärrast on teada tarwis: üks inni-
menne, kes selgeste luggeda moistab, kui temma
lausa healega loeb, et se nenda peab kuulda olle-
ma, otse kui kõnneleks ehk juttustaks temma
middagi.

Nenda kui kõnneledes ehk rääkides heal lan-
geb ja touseb, ning igga kõnneja sanna wahhel
üks wahhe kuulda on, nendasammoti peab se ka lug-
gedes kuulda ollema. Agga sest, et mitte iggaüks
luggedes sebda wahhet ei tea egga moista tehha,
sepärrast on monned märkid ehk tähhed ülles-
woitud, mis õppetawad, mil ja kus luggedes
peab

peab Finnipiddama, ehk heält üllendama ehk al-
landama.

15) Needsinnaſed tähhed ehk märkid on:

, komma — ; komma-punkt — : colon
• punkt — ? küssimisepunkt — ! ohla-
misepunkt.

, komma, kui temma ühhe sanna ehk kõnne ta-
ka seisab, õppetab, et üks silmapilk lugge-
des peab Finnipiddama, ja ni kaua otama,
kui wahhest innimesel tarwis lähheb hinga-
da ehk neelada; nenda kui:

Õntſad on need, — kedda takka kiusatakse
õiguse pärrast.

Sedda Salmi luggedes, saab Finnipiddada
ſeal kus komma seisab, nenda kui olleks ſeal üks
wahhe, kus üks sanna puduks, ja need teised
ſannad ſawad otsani ühhe jonega loetud.

; komma-punkt tähhendab, et weel üks kord
ni kaua kui komma jures luggedes peab Fin-
nipiddama, nenda kui nende ſannade ſees:

Õntſat on need, — kes puhtad süddames; —
nemmad peawad Jummalat näggema.

Sellesinnaſe ſalmi ſees ſaab kaks kord Finnipid-
dada; eſmalt ſeal kus komma, nenda kui pu-
duks ſeal üks sanna, ja teisels ſeal kus kom-
mapunkt on, nenda kui olleks ſeal kaks sanna
mahhajaetud, ehk ni kaua, kunni üks ja kaks
meles sünnib luggeda.

: Kolon se märk ehk täht pruukitakse kui kegi kes kirjotab, nisuggused sannad nimmetab, mis üks teine olli õlnud, nenda kui:

Joannes kirjotab: Jesus ütleb: Kes mind armastab, küll se peab minno sanna.

Need sannad: kes mind armastab j. n. t. s. ei olle mitte Joannese, waid Jesuse sannad, agga sest et Joannes neid nimmetab nenda kui ühhe teise sannad, sepärrast tähhendakse sedda koloni läbbi.

• Punkt pannakse senna kus üks salm ehk kõnne otša saab, ja ta tähhendab et sest nimmetud asjast ennam ühtige ep olle nimmetada õlnud. Kus tedda leietakse, seal peab luggedes kaksford ni kawa, kui kommapunkti juures linnipiddama; nenda kui:

Üigu on ennam kui rikkus. Jummal on armastus.

? Küssimise-punkt. Sedda pannakse senna, kus üks küssiminne on, ja ta õppetab, et innimenne luggedes nendasammoti küssija wiisi omma healt peab seatma, nenda kui kõnneledes ehk rääkides kulda on, kui kegi middagi küsib, nenda kui:

Mis on parrem: rikkus wai terwis?

! Ohkamise-punkt. Gesinnane märk saiasab nisugguse kõnne takka, kus ohkamist, õistamist, imestamist ehk ähwarda.

dā mi st tunnuſe ollewad, nenda kui need
tāhhendamise ſalmikeſed ſiin nāitwad:

Oh! õppeta meid heldeſte
Ka armo tehha wennale.

ehk:

Woi! miš ollen minna teinud,
Ma waine ollen eſſinud! —

Sedda mõda nüüd ſe kõnne on, kuš ſe ſin-
nane märk ſeiſab, ſedda mõda peame meie ka
omma healt ſeatma; onš ſeal āhwardamiſt ehk
immeſtamift, ſiis luggegem nenda et meie lug-
gemifeſt ni hāſti kui meie healeſt āhwardamiſt
ehk immeſtamift kulda on — onš ſeal ohkamift
— ſiis luggegem ohkadeš nenda kui ſe tāht
õppetab.

Keik need ſiin ſelletud märkid woib laſteſe
ſiis õppetada, kui nemmad inggemifeſga jo
heaſte korda ſawad.

16) Ugga on weel monned teifeš märkid ja
ſirjatāhhet, kenneſt nendafammoti olleš ſowida,
et nemmad mitte ramatmehhel teadmattad ei pe-
aš ollema; nenda kui:

[] ehk () Klamrid, kui monnikord üšš
ſanna ſelletamiſeš teiſte ſannade jurde liš-
ſataſſe, ſiis pannakſe tedda klamride wahhe-
le, tāhhendamifeš, et ſedda ſanna mitte hād-
daſte ſiina tarwiš ei olle, waid et temma
rummalamatte pārraſt ſelletamiſeš ſeal ſai-
ſab. Nenda kui:

agga

agga temma [Jesús] wottis omma kalsteis-
fummend Jüngrid

Siin on nähha et se sanna Jesús selletamise pär-
rast siina on pandud, ja selle pärrast klamride
wahhel seisab, sest et mont ei tea et se temma
Jesust peab tähhendama.

2 Polesanna ehk wahhe-kriipsod. Meid
prukitakse, kui üks sanna polest woetakse, ehk
kui ühhe sanna poled sannad kahhe ridda sis-
se sawad, nenda et üks pool lehheäre peale,
ja teine pool teise ridda sisse tulleb. Kui:

mal Sum-

nemmad õppetawad siis et ühhe sanna poled
sannad, mis kahhe ridda sisse on sanud, peab
fokkoluggema.

✧✧ Se märk seisab monnikord laulodes laulora-
matus salmi otsas, ja tähhendab, et sedda
wimast sanna, kelle takka ta seisab, kalsteis-
ford peab laulma. Nenda kui:

Sest fidame sind süddamest.

Halleluja ::

3 Kui se täht ühhe sanna jures seisab, näitab tem-
ma, et se wimne lausa pohistaw sest sannast on
mahhajaätud. — Nenda kui selle salmi sees:

Sa olled mull' armas,

Sa olled mull' ainus;

Muud ühtegi olle

Mis rõmustaks mind.

Siin

Siin näitab se Friipsokenne et se sanna mull' mitte täis ei olle, waid et e (mulle) on mah-
hajaetud.

j. n. t. f. Kus need ütelaised pohkstawid 'seis-
wad, seal ütlewad nemmad ni paljo, kui
olleks seal kirjotud:

ja need teised sannad.

n. f. Kus need pohkstawid leitakse, seal peab
luggema otse kui olleks kirjotud:

nenda kui.

Se olleks siis mis lühhidelt teile olli selletada
— ma sorwin et teie sedda hea Süddamega was-
to wottaksite, nenda kui minna sedda teif, teile
heast süddamest ollen õlnud. Ka ollen minna
kirjotuse tähhet, ja monned luggemised kirjotuse
pohkstawidega selle piisilese ramato siise pannud,
et teie lapsed, ehk monni suur tannimenngi teie seast
woiks sedda mis kirjotud on, ennese kae peal lu-
gema õppida. Sest mailm lähheb ilke päiwast
päiwani tarkemaks ja meie peame teif tannoga
õppima, mis läbbi meie tarkemaks, parremaks
ja moistlikumaks sada woime.

Kirjotud sel 14. Juli kuu pääwal

1794.

Otto Willem Masing,
Õppetaja Lugganduse Kirriko päel
Allutagguse maal.

a b d e g h i f l m n o
p r s s s t t u w.

ä ö ü.

A B D E G H I J K L M
N O P R S T U W.

Kirjotuse pohkstawid.

a b d e g h i k l m n
a b d e g h i f l m n
o p r r s s s t t u w.
o p r r s s s t t u w.

Suuret kirjotuse pohkstawid.

A B D E G H I K L M
a b d e g h i f l m
N O P R S T U W.
n o p r s s u w.

Ab,	Eb,	Ib,	Ob,	Ub.
ad,	ed,	id,	od,	ud.
ag,	eg,	ig,	og,	ug.
ai,	ei,	ii,	oi,	ui.
ah,	eh,	ih,	oh,	uh.
af,	ef,	if,	of,	uf.
al,	el,	il,	ol,	ul.
am,	em,	im,	om,	um.
an,	en,	in,	on,	un.
ap,	ep,	ip,	op,	up.
ar,	er,	ir,	or,	ur.
as,	es,	is,	os,	us.
at,	et,	it,	ot,	ut.
au,	—	iu,	—	—
aw,	ew,	iw,	ow,	uw.

Ba,	be,	bi,	bo,	bu.
Da,	de,	di,	do,	du.
Ga,	ge,	gi,	go,	gu.
Ha,	he,	hi,	ho,	hu.
Ja,	je,	—	jo,	ju.
Ka,	ke,	fi,	ko,	ku.
La,	le,	li,	lo,	lu.
Ma,	me,	mi,	mo,	mu.
Na,	ne,	ni,	no,	nu.
Pa,	pe,	pi,	po,	pu.
Ra,	re,	ri,	ro,	ru.
Sa,	se,	fi,	so,	su.
Ta,	te,	ti,	to,	tu.
Wa,	we,	wi,	wo,	wu.

Ab,	Eb,	Ib,	Ob,	Ub.
ad,	ed,	id,	od,	ud.
ag,	eg,	ig,	og,	ug.
ai,	ei,	ij,	oj,	uj.
ah,	eh,	ih,	oh,	uh.
ak,	ek,	ik,	ok,	uk.
al,	el,	il,	ol,	ul.
am,	em,	im,	om,	um.
an,	en,	in,	on,	un.
ap,	ep,	ip,	op,	up.
ar,	er,	ir,	or,	ur.
as,	es,	is,	os,	us.
at,	et,	it,	ot,	ut.
au,	—	ju,	—	—
aw,	ew,	iw,	ow,	uw,

Ba,	be,	bi,	bo,	bu.
Da,	de,	di,	do,	du.
Ga,	ge,	gi,	go,	gu.
Ha,	he,	hi,	ho,	hu.
Ia,	je,	—	jo,	ju.
Ka,	ke,	ki,	ko,	ku.
La,	le,	li,	lo,	lu.
Ma,	me,	mi,	mo,	mu.
Na,	ne,	ni,	no,	nn.
Pa,	pe,	pi,	po,	pu.
Ra,	re,	ri,	ro,	ru.
Sa,	se,	fi,	fo,	fu.
Ta,	te,	ti,	to,	tu.
Wa,	we,	wi,	wo,	wu.

Wönned Oppetuesed, mis sünnib kofko
luggeda.

Zar: kus: se haf: ka: tus on Jum: ma: lat karte
ma. Ze töed ja pal: lu Jum: ma: lat.

Ol: le ker: me he: ad kuul: mas, ja an: na
di: ged was: tust pit: ka mee: le: ga.

Kes is: sa au: us: tab, sel pe: ab pitf
ig: ga ol: le: ma.

Eaps, ol: le ab: bils om: ma is: sa: le tem:
ma wan: na us: ses.

Ar: ra ol: le nob: be om: ma ke: le: ga, ja
ar: ra ol: le laist om: ma teg: gu: des.

War: ga: le tul: leb suur hää: bi ja kah: he
keel: sel: le suur hul: ka: moist: min: ne.

Ar: ra ol: le rum: mal ei suu: re: mas eg:
ga wää: he: mas as: jas.

Kah: ke su teeb en: ne: sel: le pal: jo söb: ro.

Ar: ra nae: ra sed: da in: ni: mest, kel: le
hin: ge sees kib be: dus on.

Ar: ra te kur: ja, siis ei sa kur: jus sind
kät: te.

Ar: ra ot: si wal: let om: ma wen: na peä: le.

Ar: ra ol: le lob: ba wan: na: de hul: kas.

Ar: ra wiß: ka töed, mis wai: wa: ga teh:
haf: se.

Ar: ra ot: si ki: tust rie: te pär: rast.

Eah·fe pal·le nāi·tab ūl·les he·ad sūb·
da·me kom·bed.

Eap·sed fes ei wot·ta ōp·pe·tust, ja te
wad wal·la·tust, need teo·ta·wad ār·ra om·
ma sug·gu·las·te he·ad sug·gu.

Ūfs ter·we wae·ne, fes om·mas ram·
mus kan·ge on, on par·rem kui rik·fas fes
om·mas ih·hus hād·da tun·neb.

Kad·de·dus ja wih·ha lūh·hen·da·wad
el·lo·pāe·wad; ja tūh·hi mur·ret·se·min·ne
teeb wan·nafs en·ne ae·ga.

En·ne pe·ab ūht aš·ja moist·ma, kui
sed·da haf·fa·ma, ja en·ne pe·ab nou pid·
da·ma ja pār·rast se jār·re·le teg·ge·ma.

Sil·mist tun·nuf·se mis wii·si sūb·da on.

Ūh·ne sō·mis se ja jo mis·se lāb·bi on
pal·jo sur·nud, ag·ga fes fas·sin, se pit·
ten·dab om·ma el·lo.

Hāb·be·ne en·nast, need san·nad wāl·ja
rā·fi·mast, mis sa ol·led kuul·nud, ja sal·la
ja fōn·net il·mu·ta·mast.

Ūfs tarf poeg rō mus·tab iš·sa, ag·ga
halp poeg on om·ma em·ma·le me·le·hār·miks.

Ūfs laisf ig·gat·seb fūl, ag·ga ei sa
ūh·ti·gi.

Kes om·ma lig·gi·mest lai·dab, teeb pat·
to; ag·ga fes hād·da·lis·te pe·ā·le ar·mo
hei·dab, on ar·mas Jum·ma·la ees.

Kes al·wa·le li·ga teeb, se tai·mab tem·
ma loo·jad.

Par,

Par-rem on üks keet kops-tast, kus ar-
mas-tust ju-res, kui nuum-härg, kus wih-fa-
min-ne ju-res.

Kes wig-gast hir-wi-tab, se pil-kab Jum-
ma-lat.

Kõ-mus süb-da sa-dab he-ad ter-wist.

Kes õp-pe-tust wõt-tab, saab tar-ge-
maks.

Ho-le-tus toob häd-da, ja lais-kus näl-ga.

Mag-gus on mon-nel leib, mis wals-kus-
se-ga sa-dub; ag-ga pär-rast jä-äb tem-ma
su täis sõm-me-raid.

Kes om-ma keelt tal-lit-seb, se hoi-ab
en-nast mit-me kah-jo eest.

Mis laisk ig-gat-seb seb-da tem-ma ei
sa mit-te, sest et tem-ma kä-ed ei wiit-si tõ-
ed teh-ha.

Aus nim-mi on kal-lim kui suur rik-
kus, ja arm on par-rem kui hõb-be ja kuld.

**Kokkoluggemisse sannad kirjutusse poht,
stawidega.**

Kes au-ko kae-wab, lan-geb is-si fis-se, ja
kes kiw-wi we-re-tab tei-se peä-le, fel-le peä-
le tul-leb tem-ma tag-ga-si.

Kiit-ko find tei-ne, ag-ga mit-te so om-
ma su.

Par-rem on, et sa ei to-o-ta, kui et sa to-
o-tad, ja ei tas-su sed-da mit-te är-ra.

Lais-kus-fe läb-bi wa-ub lag-gi mah-ha, ja
kui kä-ed fül-les pe-tak-fe, til-gub kod-da läb-bi.

Kus uh-kust on, se-äl on ka häb-bi-nae-ro
näh-ha.

Ker-me-de käs-fi kog-gub war-ra, ag-ga
pet-tis-fe kä-ed sa-wad koh-to al-la.

Kes mae-nit-sus-fe san-na miks-ki pan-neh,
teeb pah-ha is-fi en-ne-se was-to.

Sel on wae-sus ja häb-bi-naer, kes ei ho-li
öp-pe-tus-sest,

Es-si-men-ne Pe-a-tuf.

Jum-ma-la kum-nest Räs-sust.

Es-si-men-ne Räs.

Sul ei pe-a mit-te tei-si Jum-ma-
laid ol-le-ma min-no kõr-was.

Tei-ne Räs.

Sin-na ei pe-a mit-te Jum-ma-la
om-ma Is-san-da nim-me il-ma as-ja-
ta sub-hu wott-ma; sest Is-sand ei jät-
ta ted-da nuht-le mat-ta, kes tem-ma
nim-me kur-jas-te pru-gib.

Kol-mas Räs.

Sin-na pe-ad püh-ha-päe-wa püh-
hit-se-ma.

Nel.

Mel-fas Råsk.

Sin-na pe-ad om-ma is-sa ja om-ma em-ma au-us-ta-ma, et sin-no kås-fi hås-ti kåib, ninf sin-na kau-a el-lad ma peål.

Wi-es Råsk.

Sin-na ei pe-a mit-te tapp-ma.

Ku-es Råsk.

Sin-na ei pe-a mit-te ab-bi-el-lo år-ra-ri-fu-ma.

Seits-mes Råsk

Sin-na ei pe-a mit-te war-ras-ta-ma.

Rah-hef-fas Råsk.

Sin-na ei pe-a mit-te ül-le-foh-to tun-nis-ta-ma om-ma lig-gi-mes-se was-to.

Uh-hef-fas Råsk.

Sin-na ei pe-a mit-te him-mus-ta-ma om-ma lig-gi-mes-se fod-da.

Rümm-nes Råsk.

Sin-na ei pe-a mit-te him-mus-ta-ma om-ma lig-gi-mes-se naest, sul-last, um-mar-da-jat, weif-sed egga muud mis tem-ma pär-ralt on.

Mis üt·leb nüüd Zum·mal fei·fist neist·fist
nat·fist fäs·fu·dest?

Tem·ma üt·leb nen·da:

Min·na se Is·sand sin·no Zum·mal
ol·len üts wäg·ga wih·ha·ne Zum·mal,
fes wan·ne·mat·te pat·tud nuht·leb fāt·
te fol·man·da·mašt ning nel·jan·da·mašt
pöl·west sa·dik, fes mind wih·fa·wad;
ag·ga nei·le fes mind ar·mas·ta·wad
ning min·no fäs·sud pe·a·wad, teen min·
na he·ad tuh·han·dest pöl·west sa·dik.

Is·sa·mei·e pal·we.

Is·sa mei·e fes sa ol·led tae·was,
Püh·hit·se·tud sa·go sin·no nim·mi,
Tul·go mei·le sin·no riit,
Sin·no taht·min·ne sünd·fo, tui tae·was
nen·da fa ma pe·äl,
Mei·e ig·ga päe·wašt lei·ba an·na mei·le
tän·na pä·ew,
Ja an·na mei·le an·deks mei·e wöl·lad, tui
mei·e an·deks an·na·me om·ma wölge
lais·te·le,
Ning är·ra sa·ba meid mit·te tiu·sa·tus·se
sis·se,
Waid pe·äs·ta meid är·ra sest fur·jast,
Sest sin·no pär·ralt on se riit ja se wäg·gi
ig·ga·wes·te A·men.

Edo.

Gōd, ma pal-we.

Oh! Jum-mal mei-e tăn-na-me
 So suu-re hel-de ar-mo,
 Et sa meid toi-dad iâr-ge-s-te,
 Ning sōd-dad mei-e ih-ho;
 Sa pe-ad mur-ret mei-e eest,
 Ning iâg-gad lei gil' roh-kest lă-est,
 Mis mei-le tar-wis lăh-heb. Amen.

Oh-to pal-we.

Nūūd on se pā-ew jo lōp-pe-nud,
 Ei pā-i-ke pais-ta-ge
 Keit mag-gab mis on wās-si-nud,
 Ning tei-nud ras-ke tō.
 Mo pe-ā-le mōtt-le Is-sand nūūd,
 Et pim-me ō on lă;
 Mull' an-na an-dek's min-no sūūd,
 Mind wot-ta war-jo-le. A-men.

Hom-mi-ko-Paul.

Et mō-da lăi-nud pim-me ō,
 On Jum-mal sin-no ar-mo tō;
 Pā-ew pais-tab-mei-le sel-ge-s-te,
 Ning an-nab mei-le wal-gus-se.

Sest tah-han min-na tăn-na-da
 Mo Jum-ma-lad nūūd rō-mo-ga,
 Kes kait-ses mind kui hin-ga-sin,
 Ja tăn-na ō-se mag-ga-sin.

Ma rah, ho: list sain hin: ga: da,
 Ei kah: jo mull' woind sün: di: da,
 Ei wig: ga 'pol: le min: na näind,
 S lah: kes: te on mö: da läind.

Gest tän: nan min: na Jē: sand sünd,
 Ning pal: lun hoi: a tän: na mind,
 Mo hing' ning ih: ho kait: se sa,
 Ja pat: to eest mind hoi: a ka.

Mo süb: dant Jē: sand par: ran: da,
 Et tän: na he: ad woin teh: ha: ma,
 Ja mis sa and: nud min: nu: le,
 Ka sed: da hoi: a hel: des: te.

Keit sünd: to sin: no ti: tus: sels,
 So au: uks ning mo hin: ge he: als;
 Mo tö: ed, möt: ted kōn: ned ka,
 Keit ol go tän: na lait: ma: ta.

Moned palwekese.

Anna et ma ühtege
 Ilma sinnota ei te;
 Jēsand juhata mind selgest;
 Sulle ennast annan jargest.

* * *

Mo süddant Jēsand puhhastä,
 Et ellan sinno ees,
 Et silmakirjaks minno tö
 Ei sünni ellades.

Mull'

Mull' olgo ikka ušsinus,
 Mo tōōd ja teggo tehha,
 Et tūhhi au, ja kawwalus
 Mind ellades ei petta;
 Riid, kaddebus, ja tiggedus,
 Se minnust tagganego;
 Ka Warga meel,
 Ja petja feel,
 Se kangel minnust jägo.

* * *

Oh! wagga Jummal kes
 Keit annid meile annad,
 Kelt on mis ial on,
 Kes keig' eest murret kannab;

Mull' anna terwist, ning
 Et terwe ihho sees
 Mull' olleks puhhas hing,
 Ja õigus süddames.

Laas' mis mo kōhhus on
 Mind ušsinaste tehha,
 Et minno tōest ja nouust
 Ka kasso olleks nāhha.

Mind aita rākida,
 Mis ikka heaks woib tulla;
 Ja kela rākimast,
 Mis tūhhi tahhab olla.

Mo wiſha-mehhega
 Mind laſſe leppida;
 Kui nou mul tarwis on,
 Head nou ſiis anna ſa.

Se et ma leigega
 Miſugguſt ſõbbruſt pean,
 Mis ma head ollewad,
 Ja ſinnul' armas tean.

Monned juttofeſed.

Reſ ükſford walletanud, ſedda ei uſ-
 juta mitte ennam.

Weike Peter hoidis lambaid rufki-ſorres kül-
 la koppli tagga, ja haſkaſ wallatuſſe pär-
 raſt hurjotama ja appi hüüdma. Keik keſ temma
 kiſſa kuulſid, mõttleſid metsaliſt karjaſ ollewad,
 ja jookſit wäljale lambille appi; — agga ſiina
 tulles ei olnud metsaliſt kuulda egga nähha.
 Wanna rahwaſ ſõitleſ ſedda poiſikeſt et ta nenda
 olli teinud, ja iggaüks läſſ kojo pole taggaſi.

Wiſſot aega pärraſt tulli tõeste hunt, pillu-
 taſ lambad laiale, ja murdis miſ kätte ſai. —

Peter kiſſendaſ, hurjotaſ, ja hüdis appi lei-
 geſt wäeſt, agga ükſgi ei tullnud, ſeſt et külla-
 rah.

rahwas tedda jälle ilma asjata mõttles kışsen-
dawad.

Kui sa tahhat armas lapsoke! et teised ikka peawad
uskma mis sa ütled;— siis rāki iggal ajal mis tõssi
on, ja ärra walleta ka mitte naljadesgi, sest wal-
le on ikke patt; ja üks wanna sanna ütled:

Kes walletab, se warrastab.

Kes teisele üllekohhut teeb, sadab en-
nesele kurja.

Üks waljo süddamega laps olli maast maddalast
õppind keikšuggust pahha ja waewa Jummalala-
lomadelle teggenia; sai temma kassi kinni, siis
panni ta temmale näppitsa sawwase, ehk siddus ta
jallad kammitša ja wintsutas ja waewas tedda kei-
gil wiisil; leidis temma linnopesša, siis rikkus ja
hukkas ta sedda ärra, ja kui üks parša temmale
kätte juhtus, siis panni ta temmale palki ja las-
tis tedda sellega lendo.

Üksford tabbas ta ühhe mesšilase, mõtles
tedda parmo ollewad, ja püüdis temmale omma
wanna wiisi järrele õllekõrre taggant sisse ajada,
agga se mesšilinnokenne pistis tedda ni kibbedas-
te et ta näppad kolm päiwa kui pullad paisetand
õllid.

Sel korral kahhetšes temma küll hädda pär-
rast omma jummalakartmata wallatust, agga tem-
ma ei jätnud tedda ommetigi mitte weel mahha.

Ühhel pühha päewal kui temma wannemad
fir.

Kirrikus olliwad, hakkas temma riidwaga kattuſſe rāſtas pāſokeſſe peſſad torkima, ja ſeſt et temma filmi ei hoidnud, tulli üks peſſa äkkiteſt mahha, ja kēiſ ſe prüggi ja liiw langes temma filmi. Kaua wallutaſid nūūd temma filmad, joſſid kangeſte wett, ja olli iſſa punnaſed ja rāhmaſed, wimſekſ kaſwiſ kaew peāle, ja temma filma walguſ kaduſ ārra.

Wanne tāhheſe armas laps, keſ liiga teeb, ka ſell wāhhemal Jummalal loomade ſeaſt, et ſe iſſa ommal ajal kätte ſaab miſ ta on teinud. Seſt Jummal kuleb ka ūhhe waefe weikſe ohkamiffed. Seſ pārraſt olle armolinne ja ārra te kellelegi ūllekohhut; — kēiſ tulſeb ſulle kätte miſ ſa teed ni hāſti head kui kūrja, ſeſt Jummal annab iggaūhhele miſ ta teninud ja wārt on.

Keſ ſonna kuulmata, ſaab kahhetſeda.

Marri jāi omma norema wennaga kōddo, kui wannemad perrega heinamale lākſid. Ärraminneſ õppetaſ emma ja ütles, et ta heaſte omma wenna jārrele pididi waatma, ja mitte õueſt ārra minnema. Keſt hommiko tulli kätte kui Marriſ aeg jo iggawakſ ſai; ta wottiſ omma wenna kāe kōrwa ja lākſ metſa marjole. Omma rummaluſſe ſeēſ lākſ ta iſſa eemalle, weel ennam ja weel parremaid marjo otſima, ja ſai wiimſekſ ni ſuure metſa ſiſſe, kuſ temma ennam kuhhogi ei oſkand minna. S tulli peāle, mollemad lapſed nutſid ja karjofiſ et metſ hirmsaſte waſto kōllaſ, agga ei olnud

ollnud peddagi, kes kõrbes neid olles kuulnud ehk neile appi tulnud.

Kui wannemad õhto koddo tullivad, ja mitte lapsi ei leidnud, teisisid nemmad keif tulla läbbi omma lapsi kuulamas — agga ei nemmad saand teadust, sest et üksgi neid ep ollnud nähnud metsa minnewad.

Kaks päewa otsiti neid, agga keif otsimine ja hüüdminne olli ilma asjata — ja wannemad hakkasid jo omma ärrakaddunud lapsi nuttma ja leinama. Se waene Marri kes sõnna kuulmata olli olnud, tuius suures tusas ja kange hirmoga metsaliste pärrast, omma wennaga, pedda ta kae warre peäl hoidis, metsas eddesi ja taggasi — ja ta olles teisega wiimseks ikka hukka sanud, kui mitte temma õnneks pärrajaste üks kutt, kes lindo otsimas olli, tedda ep olles leidnud.

Wata mis tuska lapsed teistele, ja mis hädda ja waewa nemmad issiennestelle tewad, kui nemmad sõnnakulmata on, ja ülle kasso tewad. — Sepärrast kuule ikka omma isja ja omma emma sanna armas laps!

Elis armastab sind Jummal.

Üllekohtsest warrast ei olle siggidust.

Üks Jessa tuli liinast ja tõi omma pojale ühhe piisokesse weddro peaga noa; sedda näggi nabri Tomas, üks kawwal poisfikenne, ja sest et se nugga wägga temma mele pärrast olli, wottis temma tedda sallajal wisil, ja panni tedda nenda lah-
ti

ti, kui temma tedda pinki peält leidis, omma iſho
poue. Teised külla lapsed mängisid tuuleweſki
mäe otsas, loid lufferpalli ja weretasid ennast
mäest alla. Tomas läks nende juurde, ja hakkas
ta nenda ſammoti teggema; agga kui temma en-
nast mäest alla weretas, läks se warrastud nug-
ga mis lahti temma poues olli, peast ſadik tem-
ma kõhho ſiſse.

Arra pudota ellades mis teise omma, ſest wargus on
ſuur patt ja toob häbbi ja nuhtlust; ſepärrast pal-
lu Jummalad

et warga meel
ja petja ſeel
ſa ſinnuſt tagganemad.

Ei kolba nuſkur olla.

Wanna Wõõrmõndri Rein leidis metsas linno-
perre, mis kui kott pihlaka otsas rippus; ta ruttas
kõddo, wottis wanna willa-wakka, kutsus naest
kasa, ajas linnod wakka ſiſse, wiis neid kõddo,
panni wakka kambri ja läks iſſi küllasse linnopuud
otsima. Ni pea kui temma olli ärraläänud, küſi-
ſid temma tüttrekõſed Trino ja Eiso teine teise kääst,
mis küll selle wakka ſees peats ollema; agga kumb-
gi neist ei teädnud waſtuſt anda.

Algmiſſeſt kääſid nemmad uſſe peält watamas
ja kulamas, ja kui nemmad ſedda kõhhiſemiſt kuul-
ſid mis linnod teggid, ſiis hakkas nende ſüdda
otſe põllema nende ſees, nenda et nemmad ei ſuut-
nud enam kiuſatuſſele waſto panna, waid läl-
ſid kambri.

Siin

Siin seisid nemmad tükk aega wafka jures, kulasid ja nusotasid, agga ei nemmad sanud milgi wiisi tarkust sest mis sees piddi ollema.

Kui nemmad jo kaua nenda kahhe wahhel ollid olnud, wottis Trino lätte, ja fergitas wafka kaant — agga oh! nüüd sedda hädda! Linod tulliwad wälja, ja panniwad mõllemille, ni saggused muhnut külgi, et nende silma mitto päewa umbpaiseetanud olliwad —.

Arra olte rummal ei suremas egga wähhemas asjas.

Kulla poisikesed mängisid ühhel pühha päewal kulla waeno peäl, ja monned neist hakkasid Tamme kaswatama. Peep, üks näggus ja hea laps, püüdis ka nenda tehha kui teised, agga temma Tammei tahtnud kaswada; sest kui ta jallad püsti ajas, läks temma iikka küllili ehk sellili mahha.

Teised naersid tedda ta õppimata wiisi pärast, ja näitsid tall' luida ta ommad käed piddi pannema, ja ommad jallad püsti löma; agga Pebo Aäsi ei tahtnud ommetigi mitte korda minna.

Kui nüüd keik katsuminne tahtis tühhi olla, ütles Peep: ot! laske, ma katsun aia naijal mo Tamme kaswatada, küllap ehk siis õppin.

Nemmad läksid selle kõnne peäle keik aia jure, ja kui se ässi ka selle nouga weel ei tahtnud eddasi minna, siis wottis üks warma poisikesenne lätte, ajas Peepo pea peäle seisma, ja siidus tem;

temma jallad omma wõõpaelukesega aiia külge finni. Kui se parraiaste olli sündinud, hakkasid monned äkkitselt jooksuma ja küssendama: Orraw! Orraw! — Keit lapsed heitsid nüüd jookso, ja tahtsid Orrawad, mis koggematta lenna olli juhtonud, finni wotta; agga se linnoke pettis neid küllakopli, ja seält kessa wäljale, kusi temma wiimseks metsa lippas.

Selle jooksumisega ollid nemmad liig kaugelle külla waenult ärrasanud ja Peepo hopis unnustand; ja sest et nemmad ennast wägga ollid wassitanud, läksid nemmad tassaillofeste lõtsudes taga-gasi Peepo katsuma. Agga siin olli üks halle õnietus sündinud, Peepo filmad ollid kui munnad paisunud, suud ja filmad täis werd, ja Peep olli surnud, sest et ta ni kaua pea peal olli seisnud.

Mis meie teistele teme, sedda tewad
nemmad meile ka.

Ühhe ükslase perrese kus lapsed üksi koddoo ollid, tuli üks waene kerjaja, kes halledaste süla pallus. Siin, üks wallato laps läks kambri, panni ühhe wanna ja roppo õllenustiko waagna sisse, ja ühhe tahhu kiwvi senna juurde, ning wiis sedda tuppja ja tarwitas waest söma. Waene astus lähhemalle, ja kui ta näggi kui wägga tedda pilkati, läks temma südda halledaks, ja ta filmi tuli wessi. — Weike Jaan sõitles wenda ja tootas wanne-mittelle räkida, et ta nenda pahhaste olli teinud; agga

agga Siim ei pannud sebba mißgi, waid läts täie heälega naerdes uksest wälja. Jaan, kes Süddamest helbe ja hea olli, läts kambri, tõi waeselle leiba ja leinwaserwet, ja pallus tedda wenna sü parrast ellaste andeks.

Kui se wanna mees sai ärraläinud, lätsid mollemad Lapsed kunnaga jõe peäle sõitma; agga wessi kais kangeste, nemmad ei moistnud souda ja künna läts ümber. Sesamma waene juhtus parrajaste senna peäle tulles, kui wessi neid alla wiis; üht mõtles ta issi enneses, üht woin ma ehk wahhest weel jõest weljatommata, kui ma sisse kargan, agga teine läheb ikka Surma kätte. Kumba, küssis ta nüüd issiennast, kumba pean ma aitma? — Jaan! wastas temmale ta Südda, sest et Jaan talle olli head teinud.

Ei woi Lapsed keik prukida mis wanna rahwas prukib.

Karle wannemad pannid jo ammuft ajast immeks, et se laps nenda kahwatand olli, ja nenda ärra kuuwis ja kokko kortsus; agga nemmad ei moistnud mis wigga temmal piddi ollema.

Sest et nemmad omma last armastafid, otsifid nemmad keigilt poolt abbi, tarkade ja solapuhkajat-

te jures, agga ei arstijad egga lausojad ei woind temmale abbi tehha, egga moista kust temma nenda kehwaks ja näotumaks läks. Wimseks ilmus se fü. Karel olli öppind Tubbakad joma, ja prukis tedda fallajaste liig kangeste, se kiskus temma rammo temma seest, ja kuiwatas temma üddi ärra.

Temma wannemad tähhendafid temmale kui wärga Tubbakas lastel' ja norel' rahwal' kahjuks on, seft et ta neid ärrakuiwatab ja nende rammo ja kaswamist liaste wähhendab. Seft ajast jättis temma felle pahha ammeti mahha, hakkas jälle kassuma ja priske karwa fama.

REB-795
Maring
R 11550

N u m r i d e f.

ühfordsed numrid	fümme numrid	- saa numrid	tuhhande numrid.
Üks 1.	fümme 10.	üks sadda 100.	üks tuhhad 1000.
Kaks 2.	kakskümmend 20.	kaks sadda 200.	kaks tuhhad 2000.
Kolm 3.	kolmkümmend 30.	kolm sadda 300.	kolm tuhhad 3000.
Nelli 4.	nellikümmend 40.	nelli sadda 400.	nelli tuhhad 4000.
Viis 5.	viiskümmend 50.	viis sadda 500.	viis tuhhad 5000.
Kuus 6.	kuuskümmend 60.	kuus sadda 600.	kuus tuhhad 6000.
Seitse 7.	seitsekümmend 70.	seitse sadda 700.	seitse tuhhad 7000.
Kahheksa 8.	kahheksakümmend 80.	kahheksa sadda 800.	kahheksa tuhhad 8000.
Ühheksa 9.	ühheksakümmend 90.	ühheksa sadda 900.	ühheksa tuhhad 9000.

Kui ühe ühfordsed numri tagga üks noli (0) seisab, siis se tähendab kümme; agga se nummer mis noli ees on, ütleb kui mitto kümme seal on.

10 üks kümme. 20 kakskümmend. j. n. t. f.

Seisawad kaks numrid kõrwi, siis ütleb esimesenne nummer, mitto kümme seal on, ja taggumenne kui mitto teise kümme peälesaab luggeda:

12. Kaksteiskümmend | 56. Viiskümmend ja kuus.
34. Kolmkümmend ja nelli | 78. Seitsekümmend ja kahheksa
99. ühheksa kümmend ja ühheksa.

Üks kaks noli (00) ühe ühfordsed numri tagga, siis on sadda. — 100. sadda. 500 viis sadda.

Kui kolm numrid ühes rinnas seisawad, siis on esimesenne nummer sadda, teine kümme, kolmas ühfordsed nummer. n. f.

123. Sadda kakskümmend kolm.

101. Üks sadda ja üks | 567. Viis sadda kuuskümmend seitse.
234. Kaks sadda kolmkümmend nelli | 899. Kahheksa sadda ühheksakümmend
ja ühheksa.

Üks ühe numri tagga kolm noli (000) siis on tuhhat, n. f. 3000 kolm tuhhat. j. n. t. f.

tuhhat	sadga	kümme	ühheð numrid	
			1	üks.
		2	3	kaksükümmeð ja kolm.
	4	5	6	neli sadga viiskümmeð ja kuus.
7	8	9	9	Seitse tuhhad kahheksa sadga ja ühheksakümmeð ühheksa.

Üks — ford — üks.

1	ford	1	on	1.	5	ford	5	on	25.
2	—	2	—	4.	5	—	6	—	30.
2	—	3	—	6.	5	—	7	—	35.
2	—	4	—	8.	5	—	8	—	40.
2	—	5	—	10.	5	—	9	—	45.
2	—	6	—	12.	5	—	10	—	50.
2	—	7	—	14.					
2	—	8	—	16.	6	ford	6	on	36.
2	—	9	—	18.	6	—	7	—	42.
2	—	10	—	20.	6	—	8	—	48.
					6	—	9	—	54.
9	ford	3	on	9.	6	—	10	—	60.
9	—	4	—	12.					
9	—	5	—	15.	7	ford	7	on	49.
9	—	6	—	18.	7	—	8	—	56.
9	—	7	—	21.	7	—	9	—	63.
9	—	8	—	24.	7	—	10	—	70.
9	—	9	—	27.					
9	—	10	—	30.	8	ford	8	on	64.
					8	—	9	—	72.
4	ford	4	on	16.	8	—	10	—	80.
4	—	5	—	20.					
4	—	6	—	24.	9	ford	9	on	81.
4	—	7	—	28.	9	—	10	—	90.
4	—	8	—	32.					
4	—	9	—	36.	10	ford	10	on	100.
4	—	10	—	40.	10	—	100	—	1000.
					10	—	1000	—	10,000.

gummi tragac.
aq. ros. extract.

ana unc. f.

Sirup. violar.

rosar. sol. simpl.

ana unc. j.

M. F. *Lindius*.

Gummi Tragant mit Roa-
senwasser aufgezogen/
jedes 1. Loth.

Bloten- und
gemeinen Capterosenessig/
jedes 2. Loth.

Mische es zum Safflein / oft davon
zu lecken.

Wann der Schmerz zu beffigt.

Das ist:

R. Spec. aromat. rosar. gr.viii.
Laud. opiat. gr. j
M. F. *Pulvis*.
8. gran.

Landanum Dysiatum 1. gr.
Bermische es zum Pulver

Dieses gebe man des Tages zweymal in einer Brühe.

Die gemeine Saamen-Weiche werden auch hier sehr
gelobet.

Ausserliche Mittel. (a)

Das ist:

R. Spec. aromatic. rosar.
Maffich. elect.
Ol. nucist. expref. ana
drachm. j.

außerlefen Mastix
aufgepresst Muscaten-Dehl
jedes 1. Quint.

distillirt Muscatenblüt- und
Estronen-Dehl / jedes

V. Der Kennzeichen sind zimlich viel / ich
habe sie aber niemals alle zusammen in einem Leib
gesehen. Es flagen die Schorbockische zuweilen
über stehenden / meistens über beschwerenden
Haupt-Schmerzen; Herz-Klopfen/ Bangigkeit/
Aufblehung des Magens / (e) Spannen des

Bauchs

(e) Insonderheit nach dem Essen; es ist auch zu-
weilen darbey Eßel/ Jucken des Mundes/ Zernagung
des Zahnfleisches mit Bluten/ Wackeln und Schwär-
ze der Zähne; man spürer einen stinkenden Archem/
ja zuweilen einen abscheulichen Geruch; sie werffen
auch viel Speichel auß; der Harn ist roth / dünne/
bald aber dick und roth/ ja fast schwarz; (wie ich zweymal
in Acht genommen/) der Pusch ist allezeit ungleich und mei-
stens theils schwach; (ich hab ihn groß und stark/ aber doch
ungleich befunden.) Bald scheinet der Schorbock als ein
Seitenstechen/ bald als ein gallisches Bauchgrimmen/
bald als eine eigentliche Gicht oder Lähmung/ bald als ein
Glieder-wehe (welches die lauffende schorbockische Gicht
genennet wird/ und von Val. Andr. Mollenbroccio in
einem absonderlichen Tractat / der wohl Lesens werth
ist / beschrieben worden.) Es sind auch noch man-
cherley Schmerzen den Schorbockischen beschwerlich/
als da sind Schmerzen der Zähne/ des Genicks/ und

